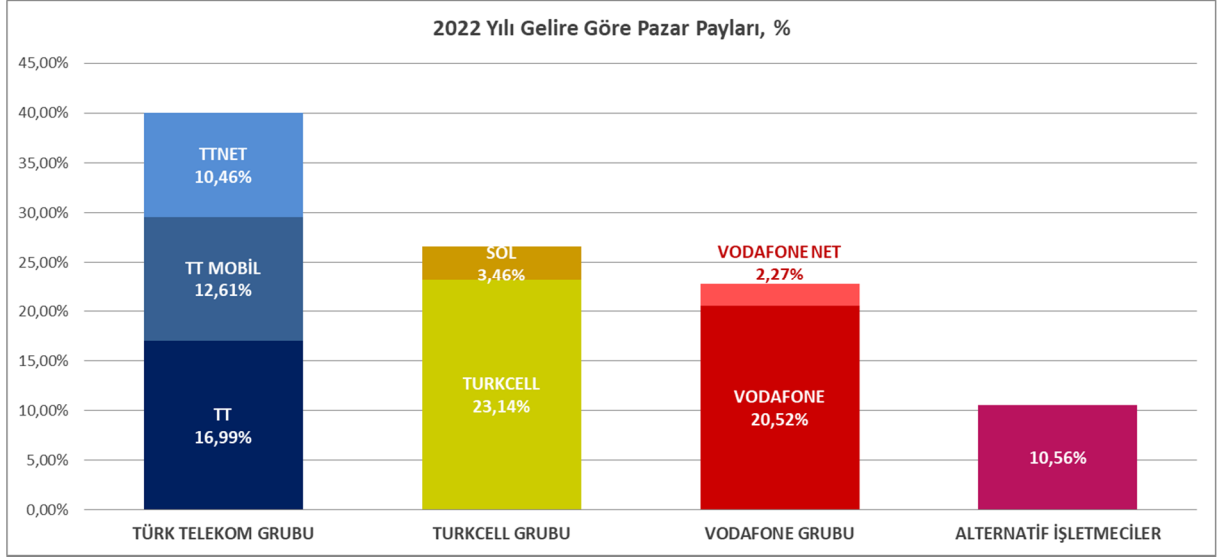

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI GÖRÜŞ BİLDİRME FORMU
TELKODER GÖRÜŞLERİ
01.09.2023

NOT: Görüş verilirken haberleşme sektörü; lojistik, mobilite ve dijitalleşme açısından değerlendirilecektir. Görüşler kısa ve öz olarak ifade edilecektir.

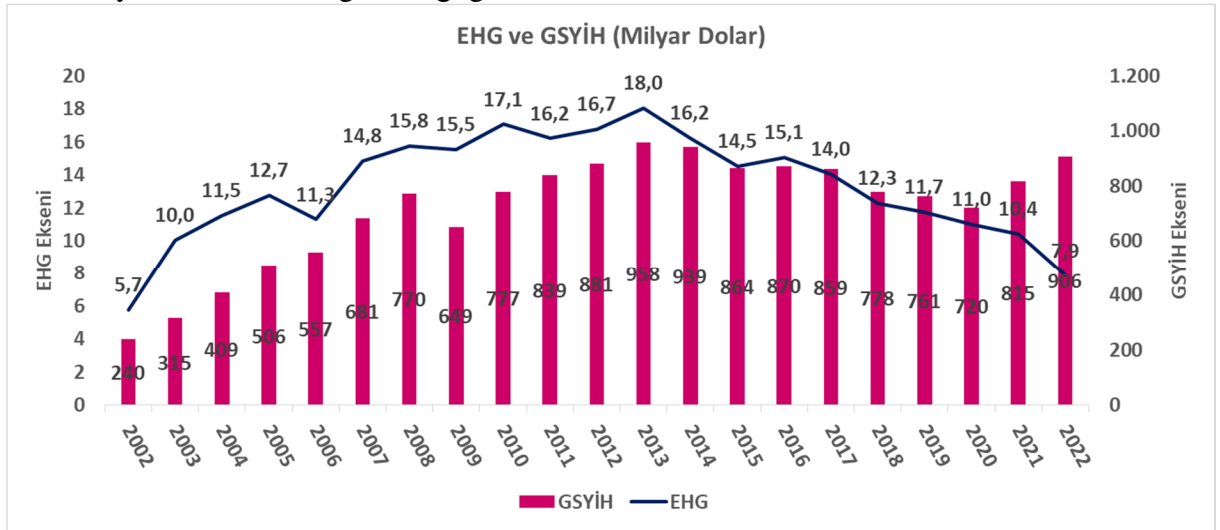
1. Sektörle İlgili Genel Değerlendirme

Elektronik Haberleşme Sektöründe, 2002 yılında başlayan serbestleşme hareketinden bugüne gelindiğinde, geçen 20 senenin sonunda bağımsız alternatif işletmecilerin toplam sektör gelirleri içerisindeki payının %10 seviyelerinde olduğu görülmektedir. Bu oran AB ülkeleri ile kıyaslandığında çok çok düşük kalmaktadır. AB ülkelerinde alternatif işletmecilerinin Pazar payı %60 seviyelerindedir¹.

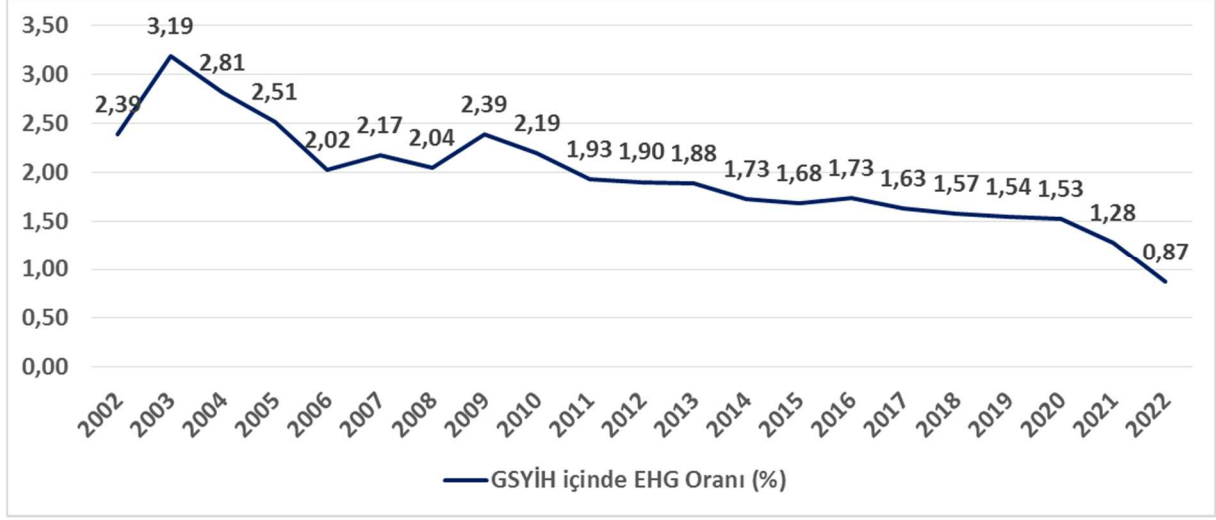
2. Ülkemizde Sektörün Mevcut Durumuna İlişkin Tespitler (Olumlu/Olumsuz)

Elektronik haberleşme sektörünün 2022 yılı büyüklüğü yaklaşık olarak 130 Milyar TL olarak belirlenmiştir. Dolar bazında değerlendirdiğimizde ise Elektronik Haberleşme Gelirlerinin (EHG), 2013 yılında 18 Milyar Dolar seviyelerinde olduğu ve sektör ciroları 2022 yılında 7,86 Milyar Dolara kadar gerilediği görülmektedir.

¹ Fixed broadband subscriptions - operator market shares at EU level, January 2006 - January 2015 Connectivity Broadband market developments in the EU Digital Agenda Scoreboard

Türkiye'nin Gayri Safi Yurt İçi Hâsılası (GSYİH) içinde Elektronik Haberleşme Gelirlerinin (EHG) payı her geçen yıl azalmaktadır. Türk Telekom'un özelleştirildiği 2005 yılında GSYİH-EHG oranı %2,51 iken 2022 yılında bu oran %0,87'ye kadar düşmüştür.

3. Uluslararası Alanda Sektörün Durumuna İlişkin Tespitler (Olumlu/Olumsuz)

1. ve 2. sorulara verdiğimiz cevaplardan da anlaşılacağı üzere, bu tabloya sahip bir Türkiye Elektronik Haberleşme Sektörünün, uluslararası pazarın herhangi bir alanında diğer ülkeler ile rekabet edebilmesi kolay gözükmemektedir.

4. Sektörün İhtiyaçları ve Bakanlığımızdan Beklentiler

Telekomünikasyon sektörümüzün yapısı oldukça dinamik ve potansiyeli çok yüksektir. Sektördeki tüm oyuncuların işbirliği, siyasi kararlılık, ilgili kurumların destekleriyle 6. Soruya verdiğimiz cevapta (Bakanlığımızın 2024-2028 Stratejik Planına Yönelik Önerilerde) yer alan adımların atılması halinde sektörde gözle görülür ölçüde bir büyümenin sağlanabileceğini düşünüyoruz.

Bununla birlikte, Haberleşme Genel Müdürlüğü ve BTK'nın ilgili daireleri ile TELKODER üyeleri arasında düzenli sıklıkla toplantılar yapılması hem sektördeki gelişmelerin takip edilmesi hem de sektör oyuncularının taleplerinin alınması açısından yararlı olacaktır. Ayrıca, düzenlemeler hayata geçirilmeden önce TELKODER ve alternatif işletmecilerin görüşlerinin alınması, uygulanabilirliğin sağlanması ve etkili düzenlemelerin hayata geçirilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, bakanlığınız önderliğinde tüm sektör temsilcilerinin bir araya geleceği en az yılda iki kez yapılacak toplantıların düzenlenmesinin, sektör oyuncuları ve Kurumlar arasında güçlü bir diyalog ortamı sağlayacağı kanaatindeyiz.

5. Bakanlığın güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

Bakanlığınız sektör ile ilgili sorunları çözebilecek güce sahiptir. Ancak sorunları çözebilecek adımları dönem dönem göstermesine karşın bu kararlılığın süreklilik arz etmemesi zayıf yönünün başında gelmektedir.

6. Bakanlığımızın 2024-2028 Stratejik Planına Yönelik Öneriler

I. Fiber Altyapının Hızla Yaygınlaştırılması

- Geçiş Hakkının bir "hâk" olduğu anlaşılmalıdır.

- Tesis paylaşımı zorunluluğu kaldırılmalı ve ücretleri düşürülmelidir.
 - Türk Telekom özellikle İstanbul içi tesis paylaşımı süreçlerini uzun zamandır durdurmuştur. Süreleri dikkate almamakta, gerçekçi olmayan mazeretler (boş göz olmaması vs.) ile başvurular reddedilmekte veya hiçbir şekilde cevap verilmemektedir.
 - Tesis paylaşım ücretlerinin sistem üzerinden kontrol edilebilmesi ve Kurum tarafından onaylanması yerinde olacaktır. Ayrıca tesis paylaşım sözleşmelerinin sistem üzerinde görünebilmesi gerektiği düşünülmektedir.
 - Tesis paylaşımı ücretlerinin Kurum kontrolünde olması ve orantısız artmaması faydalı olacaktır.
 - Elektronik Haberleşme Altyapı Bilgi Sistemi (EHABS) altyapı işlerini hızlandıran bir sistem haline gelememiştir.
 - Pazarda rekabetin tesisi ve yatırımların hızlandırılabilmesini teminen, tesis paylaşımı ve diğer altyapı taleplerinde Sabit altyapıya erişimde bulunan sorunların giderilmesi ve başta 400 m üzerinde olmak üzere gerek EHABS süreçlerinin gerekse paylaşımın daha kolaylaştırılması sektör açısından faydalı olacaktır.
- Belediyeler tarafından tesis edilmiş pasif fiber altyapı şebekesi telekomünikasyon işletmecilerinin kullanımına açılmalıdır.
- Karayolları, Demiryolları, Elektrik ve Boru hatları güzergâhları iller arası fiber tesisi için rekabetçi olarak kullanılmalıdır.
- Köprüler, Tüneller, Menfezler, Metro, Metrobüs, Tramvay hatları vb. geçişler/güzergâhlar fiber tesisi için rekabetçi olarak kullanılmalıdır.

II. Veri Merkezi İşletmeciliğinin Gerektiği Şekilde Desteklenmesi

- Küresel Bulut Şirketleri ile ülkemizde kurulan işletmeciler arasında rekabet açısından sıkıntılar bulunmaktadır (vergi, istihdam, vb.). Amazon, Microsoft, Google gibi servis sağlayıcıların Türkiye’de bulunmalarını sağlamak gerek sektörümüz gerekse de ülkemiz açısından faydalı olacaktır.
- Tüm işletmecilerin bağlandığı birden fazla İDN kurulması ve konuyla ilgili önümüzdeki beş yılı öngören bir yol haritasının yayımlanması sektör açısından faydalı olacaktır.
- İnsan kaynağı yetersizliği ciddi boyutlara ulaşmıştır. Teknik personelin çalışma koşulları yurtdışı ülkelerde olduğu gibi desteklenmelidir.
- Microsoft’un denetimleri Türkiye’de kurulan işletmecileri zorlamaktadır. Microsoft’un tekel konumu ile veri merkezi işletmecileri üzerinden adil olmayan gelir elde etmesi ve kişisel verileri hukuka aykırı şekilde işlemeye çalışmasının engellenmesi uygun olacaktır.

III. Sabit Telefon Hizmeti Pazarının Büyüyememesi

- AB ülkelerinde, Toplam ses trafiği içinde sabit ses trafiği %27’ler seviyesindedir. Ülkemizde ise bu oran %1,4 seviyesindedir. Sabit pazarda faaliyet gösteren gerçek alternatif işletmecilerin Pazar payı yaklaşık %20’ler seviyelerindedir (Türk Telekom’a ait bir işletmeci olan TTNET’in ve TÜRSAT’ın Pazar payları çıkarılırsa). Hem toplam ses trafiği için hem de alternatif işletmecilerin Pazar payları AB seviyelerinde olmalıdır.
- İşletmecilerin referans teklif aykırılıklarına ilişkin şikâyetlerinin giderilmesinde uygulanacak usul ve esaslar belirlenmelidir.
- STH İşletmecileri mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunabilmelidir.

- 444'lü numaralar taşınabilmeli, tahsisleri yapılabilmesi ve yeni yerel aranır numara (444 Benzeri) bloğu tahsis edilmelidir.

IV. Sabit Genişbant Hizmeti Pazarında Rekabet Sorunu

- 2020 yılında kamuoyu görüşlerine açılan IP VAE Referans Teklifi ilave bir görüş alınmadan Temmuz 2023'te yayımlanmıştır. Kamuoyu görüşü alınmadan böyle önemli dokümanlar yayımlanmamalıdır.
- Ücret artışları yürürlükten sadece beş gün önce duyurulmamalıdır.
- TT'nin ücret artışları öngörülebilir hale getirilmesi ve TNet'in perakende ücretleri ile eşzamanlı olarak arttırılması faydalı olacaktır. Taahhütlü aboneler için ücret artışının kademelendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Tek seferlik ücretler işletmeci geçişini zorlaştıracak seviyede yüksektir. Makul seviyelere çekilmesi uygun olacaktır.
- TNET Etkin Piyasa Gücü (EPG) ilan edilmelidir.
- Toptan tarifeler maliyet esaslı olarak belirlenmeli, maliyet yöntemleri kamuoyu ile paylaşılmalı ve kampanyalara son verilmelidir.

V. Uydu Haberleşme Hizmetleri Sektörünün yeterli büyüklüğe ulaşamamış olması

- Dünya Elektronik Haberleşme Gelirleri/Uydu Haberleşme Gelirleri ve Türkiye'nin Elektronik Haberleşme Gelirleri/Uydu Haberleşme Gelirleri Karşılaştırılması açıkça göstermektedir ki, Uydu Haberleşme Hizmetlerinde Dünya ile benzer bir büyüklüğü yakalayabilmek için, Türkiye Uydu Sektörünün en az 10 kat büyümesi gerekmektedir.
- 406 sayılı Kanun ile TÜRKSAT'a sağlanan ayrıcalık nedeniyle uydu haberleşme yetkilendirmesi sahibi Uydu Haberleşme Hizmeti veren işletmecilerin TÜRKSAT ile kamu pazarında rekabet edememektedir.
- Türkiye'de uydu sektörünün gelişiminin sağlanması ve pazarın önünün açılması için, uydu haberleşme hizmetleri pazarında TÜRKSAT'ın Etkin Piyasa Gücüne sahip işletmeci olarak belirlenmesi, uydu haberleşme hizmeti toptan sağlayıcısı olarak konumlanması ve son kullanıcıya sadece yetkilendirilmiş işletmeciler üzerinden hizmet vererek uydu haberleşme pazarının gelişimine katkıda bulunulması gerekmektedir.
- BTK'nın alçak yörünge uydularına lisans vermemesi ve Türkiye'de yer istasyonu kurma yükümlülüğünün bulunması sebebi ile hizmete başlayan yeni nesil uydular (LEO, MEO ve GEO) Türkiye'de hizmet vermeye başlayamamıştır. İşletmecilere yer istasyonu kurma yükümlülüğü getirmek yerine, PoP (Point of Presence) kurma ve internete Türkiye'den çıkma yükümlülüğünün getirilmesi gerekmektedir.

VI. Ülkemizin Sanal Mobil Şebeke Hizmeti Pazar Büyüklüğünün 0 (Sıfır) olmamasının hedef olarak belirlenmesi

- SMŞH veren işletmecilerden ödemekle mükellef oldukları %15'lik çifte hazine payı alınmamalıdır.
- Frekans İhalelerinde SMŞH'ne yer verilmelidir.
- Mobil Şebeke İşletmecilerinin Tümü EPG ilan edilmelidir.